

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ С. КУЗНЕЦЯ



ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.С. Пономаренко

3 березня 2020 р

**ПРОГРАМА**

фахового вступного випробування

освітній ступінь «БАКАЛАВР»

(на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста)

Спеціальності:

051 «Економіка»,

071 «Облік і оподаткування»,

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

073 «Менеджмент»,

075 «Маркетинг»,

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,

232 «Соціальне забезпечення»

Програма вступного екзамену за фахом розроблена для абітурієнтів, які вступають на скорочений термін навчання за першим освітнім рівнем (бакалаврським) на базі молодшого спеціаліста за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 081 «Право», 232 «Соціальне забезпечення», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини»

**При оцінюванні враховуються:**

характеристики відповіді абітурієнта: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;

якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;

сформованість загально навчальних та предметних умінь і навичок;

рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо; досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);

самостійність оцінних суджень.

**Знання** – складові вмінь абітурієнтів діяти.

**Уміння** виявляються в різних видах діяльності і поділяються на розумові і практичні.

**Навички** – дії доведені до автоматизму у результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

**Цінності** – ставлення виражають особистий досвід абітурієнтів, їх дії, переживання, почуття, які виявляються у відносинах до оточуючого (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті компетентнісної освіти це виявляється у відповідальності учнів, прагненні закріплювати позитивні надбання у навчальній діяльності, зростанні вимог до свої навчальних досягнень.

**До характеристик якості знань належать:**

**повнота знань** – кількість знань, визначених навчальною програмою;

**глибина знань** – усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань;

**гнучкість знань** – вміння учнів застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи

використання знань; уміння комбінувати новий спосіб діяльності із вже відомих;

**системність знань** – усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших; міцність знань - тривалість збереження їх в пам'яті, відтворення їх в необхідних ситуаціях.

## **Перелік тем фахового вступного випробування**

### **ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКОНОМІКУ**

Що вивчає економіка. Обмеженість ресурсів і необмеженість людських потреб. Економічні закони й категорії. Методи економічної науки.

### **ТЕМА 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО РІШЕННЯ В РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ**

Основні проблеми економіки. Поняття економічної системи. Типи економічних систем.

### **ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ І СПОСОБИ ЇХНЬОГО ЗАДОВОЛЕННЯ.**

Економічні потреби як першооснова мотивації діяльності людини. Розмаїтість, класифікація й розвиток економічних потреб. Закон зростання потреб. Потреби й економічні інтереси. Закон корисності, що знижується, граничного блага.

### **ТЕМА 4. ВЛАСНІСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ**

Утримування власності: економічний і юридичний аспекти. Місце відносин власності в економічній системі. Методи зміни форм власності: роздержавлення й приватизація.

### **ТЕМА 5. ПРОЦЕС ВИРОБНИЦТВА**

Виробництво і його основні елементи. Фактори провадів земля, праця, капітал, їхня характеристика. Гроші й капітал. Функції й види грошей. Закон

грошового обігу. Витрати виробництва: суть, види, структура. Собівартість - мірило витрат підприємства. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві. Основні показники господарської діяльності підприємства.

#### **ТЕМА 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО І ЙОГО ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ**

Підприємництво як особливий фактор виробництва. Основні види підприємницької діяльності. Типи підприємців і їхні основні функції.

#### **ТЕМА 7. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ЕКОНОМІКИ**

Сутність і функції підприємств. Основні критерії їхньої класифікації. Види підприємств в Україні відповідно до форм власності. Основні види підприємств відповідно до форм власності в промислово розвинених країнах. Господарчі товариства в Україні. Малі, середні й великі підприємства.

#### **ТЕМА 8. ПІДПРИЄМСТВО В РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Ринок. Види й типи ринків. Основні елементи ринку. Попит та пропозиція. Закон попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Еластичність попиту та пропозиції. Ціна. Ринкова ціна. Види цін. Прибуток підприємства. Поняття рентабельності.

#### **ТЕМА 9. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА**

Поняття ринкової інфраструктури. Товарні біржі і їхні функції. Фондові біржі і їхні функції. Біржі праці і їхньої функції. Банки і їхні види. Основні фінансово-кредитні установи.

#### **ТЕМА 10. ДОХОДИ ВЛАСНИКІВ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА (ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ)**

Заробітна плата. Форми й системи заробітної плати. Функції заробітної плати. Позичковий відсоток. Позичкові ставки. Основні види кредитів. Земельна рента. Ціна землі. Підприємницький дохід. Види прибутку. Рентабельність продукції, виробництва, продажів.

## **ТЕМА 11. МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Поняття й мети менеджменту. Роль менеджера в керуванні і його характерні риси. Суть маркетингу, його головні елементи.

## **ТЕМА 12. СИСТЕМА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ**

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт. Валовий національний доход. Чистий національний доход. Національний доход.

## **ТЕМА 13. ФІНАНСОВО-ГРОШОВА СИСТЕМА**

Фінанси, їхня сутність і функції. Структура фінансової системи держави. Державний бюджет і його структура. Бюджетний дефіцит. Податкова система. Види податків. Грошова система. Грошові агрегати. Інфляція як макроекономічне явище. Основні види причини й наслідку інфляції.

## **ТЕМА 14. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ Й БЕЗРОБІТТЯ**

Ринок праці і його особливості. Безробіття і її основні форми. Рівень безробіття. Роль державної служби зайнятості на ринку праці.

## **ТЕМА 15. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА**

Світова економіка й міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці - основа світового господарства. Міжнародна торгівля товарами й послугами. Міжнародна валютна система і її складені елементи.

### **Приклад завдань екзаменаційного білету**

#### **1 завдання**

Гроші й капітал. Функції й види грошей. Закон грошового обігу.

#### **2 завдання**

**1. Яка ознака є головною відмінною рисою натурального господарства?**

- а) наявність суспільного поділу праці;
- б) вільний вибір виробником напряму діяльності;

- в) споживання вироблених благ всередині господарства;
- г) опосередкований зв'язок між виробництвом і споживанням

**2. Вартість це:**

- а) пропорції в яких обмінюються товари;
- б) суспільно необхідні витрати праці на виробництво товару;
- в) здатність товару задовольняти певні потреби споживача товару;
- г) найнижча із корисностей від споживання даного блага.

**3. При сплаті відсотку за позику гроші виконують функцію:**

- а) міри вартості;
- б) засобу обігу;
- в) засобу платежу;
- г) засобу заощадження.

**4. Ринок – це певний механізм:**

- а) координації дій економічних суб'єктів;
- б) взаємодії підприємств;
- в) оптимізації взаємодії підприємств приватного сектора;
- г) забезпечення абсолютно вільного характеру взаємодії економічних суб'єктів.

**5. Бухгалтерські витрати - це:**

- а) внутрішні та зовнішні витрати;
- б) зовнішні витрати;
- в) альтернативні та зовнішні витрати;
- г) постійні та перемінні витрати.

**6. До функції ринкової системи належить:**

- а) інформація про ринкову кон'юнктуру;
- б) стимулювання виробництва певних товарів;
- в) координація попиту та пропозиції;
- г) всі вказані відповіді правильні.

**7. Від яких факторів залежить ціна землі?**

- а) розміру ренти;
- б) ставки позичкового процента;
- в) попиту і пропозиції землі;
- г) усіх перерахованих факторів.

**8. Первинними доходами, отриманими від власності, можна визнати:**

- а) заробітну плату, прибуток, ренту і процент;
- б) прибуток і процент;
- в) прибуток, процент і ренту;
- г) ренту і процент.

**9. Ринок на якому існує тільки один продавець товару, що не має близьких заміників має назву \_\_\_\_\_**

10. Для кожного терміна з лівої колонки потрібно знайти відповідне визначення в правій колонці.

1. Циклічне безробіття	а) виплата допомоги по безробіттю
2. Відповідна робота	б) попит на робочу силу відсутній, люди не реєструються на біржі праці
3. Гарантія держави безробітним	в) студенти, що навчаються в денних навчальних закладах
4. Приховане безробіття	г) викликане економічними кризами
5. До безробітних не відноситься	д) робота, яка враховує вік і стан здоров'я.

**Критерії оцінювання**

Кожний білет складається із двох завдань, їх бездоганне виконання оцінюється 200 балами (максимальна оцінка) за шкалою ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Мінімальний прохідний бал – 100 балів. Перше завдання – теоретичне питання з економіки. Перше завдання оцінюється від 0 до 120 балів. Кількість балів за перше завдання визначається у відповідності з наступною шкалою:

**120 балів:** продемонстровано глибокі знання з економіки, чітка логіка мислення, використання наукової термінології в необхідній логічній послідовності, бездоганне володіння інструментарієм з використанням відомостей з економіки; виражена здатність вирішувати складні проблеми в рамках питання, що вимагає виходу на інший рівень знань; відповідь на завдання повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, методично вірний розрахунок показників (надані формули розрахунків всіх показників), характеризуються чіткістю, обґрунтованістю, творчим підходом, раціональністю вибору методу відповіді, правильними необхідними поняттями та перетвореннями; високий рівень культури відповіді на поставлене завдання, поданий зв'язок теоретичного матеріалу з проблемами України.

**110-119 балів:** абітурієнт показав систематизовані, глибокі й повні знання з даної теми, точне використання економічної термінології; володіння необхідним інструментарієм; правильне використання методології, фактів, формул і залежностей для виконання завдання; рішення поставлених завдань характеризуються творчим підходом, раціональністю вибору методу відповіді, правильними необхідними визначеннями та категоріями, але присутня недостатність обґрунтування; високий рівень культури виконання завдань.

**100-109 балів:** для розв'язання питання була правильно використана термінологія та основні прийоми й методи, виявлене вміння застосовувати теоретичні знання для відповіді, однак є помилки в правильному використанні необхідних визначень та категорій.



**90-99 балів:** абітурієнт продемонстрував задовільні знання з даної теми з несуттєвими помилками; володіння основним інструментарієм з економіки, уміння його використати в завданнях з практичним використанням, у питанні допущені більш ніж одна помилка, виборі методу відповіді, що приводить в окремих випадках до невірної кінцевого результату.

**80-89 балів:** абітурієнт продемонстрував уміння логічно мислити, але допускав помилки, що і призвело до частково не правильної відповіді на теоретичне питання.

**70-79 балів:** отримана відповідь є близькою до правильної, абітурієнт продемонстрував уміння визначити категорійний апарат, послідовно використовував його та застосовувати основні показники, частково визначив практичну площину за даним питанням.

**60-69 балів:** надана відповідь не є повною, а саме, виконано 1/2 завдання, допущена принципова помилка, але абітурієнт продемонстрував уміння визначити категорійний апарат, послідовно використовував його та застосував деякі показники.

**50-59 балів:** у теоретичному питанні абітурієнт продемонстрував знання з даної теми, але отримана відповідь є неточною, відсутня послідовність володіння категорійним апаратом.

**40-49 балів:** надана відповідь не є повною, а саме, виконано 1/3 завдання, допущена принципова помилка, але абітурієнт продемонстрував уміння визначити категорійний апарат.

**30-39 балів:** надана правильна відповідь на 1/4 завдання, і в зв'язку з допущеною принциповою помилкою, решта відповіді не є правильною.

**20-29 балів:** абітурієнт продемонстрував тільки загальні знання з теми питання.

**10-19 балів:** абітурієнт продемонстрував тільки загальні знання з теми питання. З початку розв'язування допущена помилка, яка і вплинула на весь процес відповіді.

**2-9 балів:** абітурієнт продемонстрував окремі знання з економіки, що не відносяться до теми питання.

**1 бал:** розпочато відповідь, але міркування з початку не правильні.

**0 балів:** абітурієнт не розпочинав відповідь на теоретичне завдання.

Друге завдання з економіки, що містить 10 питань, являє собою відповідь на тест, знайти ключове слово, винаходження відповідності. Це завдання вимагає від абітурієнта знання основ економіки в межах переліку тем. Друге завдання оцінюється від 0 до 80 балів. За правильну відповідь на одне питання абітурієнт отримує 8 балів. Підсумкова оцінка за випробування є сумою оцінок (балів), отриманих за кожне завдання.

### **Рекомендована література**

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 9-те вид., доповн. - К.: Знання, 2014. - 710 с.
2. Касьяненко Л.М. Економічна теорія : навч. посіб. / Л.М.Касьяненко.-К. : Цул, 2015 - 224 с.
3. Мацелюх Н.П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка. [Текст] . Навч. посіб. 2 - е вид. перероб. та доп. / Мацелюх Н.П., Максименко І.А. -К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 382 с.
4. Економіка: навч. посіб. для учнів загальноосвітніх шкіл III ступеня / за ред. Ю.Г. Козака, Л.М. Семенюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006 – 292 с.
5. Економіка: навч. посіб. / за ред. М.П. Бутка; Черніг. держ. технол. ун-т. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011 – 611 с.

6. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 10 клас. Профільний рівень: підручник для загальноосвіт. навч. закладів; затв. МОН – Х. : Ранок, 2014 – 256 с.

Голова атестаційної комісії

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, overlapping loops and lines, positioned between the text 'Голова атестаційної комісії' and 'Яценко Р.М.'.

Яценко Р.М.